

ค บ บั ญ ฑิ ต
พิ จิ ต ปั ญ ฑา

เมื่อรู้ว่า ใครเป็นอย่างเดียวกันกับตน ทั้งทางความ
ประพฤติ ทั้งสติปัญญา และการศึกษา ก็ควรผูกมิตรไมตรีกับ
บุคคลเช่นนั้นไว้ เพราะการสมาคมกับสัตบุรุษ มีแต่นำ
ประโยชน์สุขมาให้อย่างเดียว

ค บ บั ณ ฑี ต พื ชิต ปั ณ ฑา

๑๓๖

การสร้างบารมีเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติ และของพวกเราทุกๆ คน ที่จะต้องทำจนกว่าจะบรรลุจุดหมายปลายทาง ในระหว่างทางอาจจะมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เกิดขึ้นบ้าง แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องพิสูจน์กำลังใจ บางปัญหาเราก็กะใจได้ บางปัญหาก็รอคอยการแก้ไข ปัญหาทุกๆ ปัญหา มีไว้ให้แก้ ไม่ได้มีไว้ให้กลุ้ม ถ้าใช้ปัญญาปัญหาก็จะหมดไป ถ้าใจสงบก็จะพบทางออก เพราะใจที่สงบจะเกิดปัญญารู้แจ้ง เป็นปัญญาความรอบรู้อันบริสุทธิ์ ที่จะทำให้ตัวเราและชาวโลก หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะไปสู่อายตณนิพพาน การหมั่นฝึกฝนใจ ให้สงบหยุดนิ่งอยู่ภายใน จะทำให้เราเกิดปัญญาที่จะพิชิตปัญหา และยังแตกฉานในศาสตร์ทั้งปวง เราจะเข้าใจทุกๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น และรู้ไปถึงต้นแหล่งที่มาของมัน พร้อมกับรู้วิธีการแก้ไขปัญหานั้น ดังนั้นการเจริญภาวนาจึงเป็นกรณียกิจสำคัญที่เราจะขาดไม่ได้

มีธรรมภาษิตบทหนึ่งที่ท่านกล่าวไว้ใน สมานอินทโคตต ขาดกว่า

“ยเทว ชณฺหา สทิสํ มมนฺติ
สีเลน ปณฺณาย สุเตน จาปี
เตเนว เมตฺติ กยิราถ สทฺธิ
สุโข หเว สปปุริเสน สงฺคโม

ค บ บั ณ ฑิต พื ชิต ปั ณ ฑา

๑๓๘

ประโยชน์ในภพนี้ และประโยชน์ในภพหน้า คนไหนเป็นบัณฑิต เราจะสังเกตได้ว่า เขาจะคิดแต่เรื่องที่ดี ที่เป็นไปเพื่อบุญกุศล ไม่คิดพยาบาทเบียดเบียน คิดแต่เรื่องสร้างบุญบารมี เมื่อจะพูด ก็พูดแต่ถ้อยคำที่ดี เป็นอรรถเป็นธรรม พูดแต่คำจริง ไม่เพ้อเจ้อ ไม่ส่อเสียด และเป็นถ้อยคำที่ไพเราะ เป็นไปเพื่อความสามัคคี คำพูดของบัณฑิตที่พูดออกไป เหมือนดอกมะลิที่ออกจากปาก ยังความชุ่มชื่นเบิกบานใจให้แก่ผู้ฟัง อีกทั้งบัณฑิตจะทำแต่สิ่งที่ดี ประพฤติกายสุจริตจนเป็นนิสัย ใครก็ตามที่คบบัณฑิตเช่นนี้ ชีวิต จะพบแต่แสงสว่างและรุ่งโรจน์เสมอ

นักปราชญ์บัณฑิตผู้มีความรู้คู่คุณธรรม มีความยุติธรรม ไม่เลือกที่รักผลักที่ชัง มุ่งประโยชน์สุขของมหาชนเป็นหลัก จะดำรงอยู่ในฐานะใดก็เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจ น่าคบหา น่าเข้าใกล้ เป็นผู้ที่ทุกๆ คนต้องการในยามมีปัญหา เพราะยามมีปัญหาย่อมปรารถนาบัณฑิต เพื่อไขข้อข้องใจที่คั่งค้างในเรื่องที่เกิดขึ้น ดังเช่นเรื่องต่อไปนี้

*ในอดีตกาล ในกรุงอินทปัตต์ **พระเจ้ารณัญชัย** มีอำมาตย์ผู้เฉลียวฉลาด ชื่อ **วิธูรบัณฑิต** เป็นผู้มั่งคั่งปัญญาเป็นเลิศ คอย

ค บ บัณ ฑิต ฑิ ฑิต ฑัณ ฑา

๑๓๕

ให้คำปรึกษาในการบริหารบ้านเมือง ทำให้พระราชาทรงครอง-
ราชย์อย่างมีความสุข

สมัยนั้นมีสหาย ๔ คน ได้ช่วยกันอุปฐากบำรุงดาบส ๔
ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิญาสมาบัติ เหาะมาจากป่าหิมพานต์เข้ามา
ในเมือง สหายทั้งสี่จึงนิมนต์ดาบสคนละรูป ให้ไปฉันภัตตาหารที่
บ้าน แล้วเชื้อเชิญท่านพักอาศัยอยู่ที่สวนหลังบ้าน เพื่อตัวเองจะ
ได้ทำบุญทุกวัน ดาบสทั้งสี่ต่างก็รับนิมนต์ที่จะเป็นเพื่อนาบุญให้
แต่ถึงเวลาจะพักผ่อน ดาบสรูปที่ ๑ ได้เหาะไปสู่ภพดาวดึงส์ รูปที่
๒ ดำน้ำไปนาคพิภพ รูปที่ ๓ เหาะไปสู่ภพของพญาครุฑ และ
รูปสุดท้ายเหาะไปสู่พระราชอุทยานของพระเจ้าธัญชัยโกกรัพรราช

เมื่อดาบสทั้ง ๔ รูป กลับมาพรรณนาถึงสมบัติของพระ-
ราชาในที่ทั้ง ๔ แห่ง ให้กับอุปฐากของตนฟัง ทำให้กุฎุมพีทั้งสี่
ปรารถนาสมบัติเหล่านั้น จึงตั้งใจบำเพ็ญบุญ ทำทาน รักษาศีล
มิให้ต่างพร้อย และอธิษฐานให้ได้ไปบังเกิดในภพที่ตนปรารถนา
ครั้นสิ้นอายุขัย เพื่อนคนแรกได้ไปบังเกิดเป็นท้าวลักกเทวราช
คนที่สองไปบังเกิดเป็นพญานาคในนาคพิภพ อีกคนหนึ่งไปเกิด
เป็นพญาครุฑในฉิมพลีรุกขวิมาน ส่วนเพื่อนคนสุดท้าย ได้ไป
บังเกิดในครรภ์ของอัคมรเหสีของพระเจ้าธัญชัย

สหายผู้เป็นโอรสของพระราชา เมื่อเจริญวัยขึ้น ได้

ค บ บัณ ฑิต พื ชิต บัณ ฑา

๑๔๐

ครองราชย์แทนพระบิดา และได้วิชฌรบัณฑิตเป็นผู้คอยให้คำ
ปรีการาชการ ทรงบำเพ็ญทาน รักษาศีล ๕ ไม่ขาดตกบกพร่อง
และรักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ วันหนึ่ง หลังจากพระราช
สมทานอุโบสถศีล ทรงดำริว่า จะปลีกตัวออกหาที่วิเวก จึง
เสด็จพระราชดำเนินไปอุทยาน เพื่อทำสมาธิภาวนาตามลำพัง
ฝ่ายท้าวลักกเทวราชเมื่อสมทานอุโบสถศีลเสร็จ ดำริว่า
ในเทวโลกยังมีความกังวลหลายอย่าง จึงเสด็จลงจากเทวโลกมา
บำเพ็ญภาวนาในอุทยาน แม้วุฒนาคราชและพญาครุฑ เมื่อ
สมทานอุโบสถแล้ว ต่างปลีกตัวไปหาความวิเวกในบริเวณ
อุทยานนั้นเช่นเดียวกัน

ในเวลาเย็น ทั้ง ๔ ท่าน ต่างออกจากที่พักของตน และ
ได้พบกันโดยบังเอิญ ด้วยบุญเก่าที่เคยเกิดเป็นเพื่อนกันมาก่อน
ทำให้รู้สึกรักใคร่ชอบใจกันเป็นพิเศษ จึงพูดคุยสนทนากันอย่าง
ถูกคอ ทั้ง ๔ ท่านได้ตั้งคำถามขึ้นมาว่า การสมทานอุโบสถศีล
ของพวกเรา ใครจะเป็นผู้มีศีลมากกว่ากัน ต่างฝ่ายต่างก็คิดว่า
ตนมีศีลมากกว่าคนอื่น

วุฒนาคราช กล่าวว่า “ข้าพเจ้าเห็นครุฑ ซึ่งเป็นศัตรูก็
ชมความโกรธไว้ได้ บุคคลใดไม่โกรธในบุคคลที่ควรโกรธ แม้ผู้อื่น
มาทำให้โกรธ ก็ไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ บัณฑิตทั้งหลาย
เรียกคนเช่นนั้นว่า เป็นผู้สงบในโลก”

ค บ บัณ ฑิต พิชิต ภัณ ฑา

๑๔๑

พญาครุฑ ได้สดับเช่นนั้น จึงพูดว่า “นาคเป็นอาหารอย่าง
ดีของข้าพเจ้า แต่แม้ข้าพเจ้าเห็นนาคแล้วอดกลั้นความอยาก
ไว้ได้ ไม่ทำความชั่วเพราะเหตุแห่งอาหาร ฉะนั้นศีลของข้าพเจ้า
ย่อมมากกว่า เพราะบุคคลใดมีท้องพ่อง แต่ทนความอยากไว้ได้
บริโภคข้าวน้ำพอประมาณ ไม่ทำความชั่วเพราะเหตุแห่งอาหาร
บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า เป็นผู้สงบในโลก”

ฝ่าย **ท้าวสักกะ** ได้แสดงความเห็นของพระองค์ว่า
“ข้าพเจ้าอุตส่าห์สละสมบัติในเทวโลก มาสู่โลกมนุษย์เพื่อ
ต้องการจะรักษาศีล ละความยินดีในกามคุณทั้งหมด เพราะฉะนั้น
ศีลของข้าพเจ้าจึงมากกว่า”

พระเจ้าอรุณชัยทรงสดับดังนั้น จึงตรัสว่า “วันนี้ข้าพเจ้า
ละราชสมบัติที่หวงแหน และพระราชวังที่พรั่งพร้อมด้วยหญิง
นักฟ้อนหกหมื่น ศีลของข้าพเจ้าจึงมากกว่า เพราะนรชนใดแล
กำหนดรู้วัตรฤทกามและกิเลสกามด้วยปัญญา สละวัตรฤทกาม
และกิเลสกามทั้งปวงได้เด็ดขาด นักปราชญ์เรียกนรชนนั้นว่า
เป็นผู้ฝึกตนดีแล้ว ไม่มีความอาลัยในสรรพสิ่งว่า เป็นผู้สงบ
ในโลก”

เมื่อตัดสินไม่ได้ว่าใครมีศีลดีกว่ากัน ทั้งหมดจึงพากันไป
หาวิรุฑบัณฑิตให้ช่วยตัดสิน วิรุฑบัณฑิตสรรเสริญพญานาคว่า

ค บ บัณ ทิต พื ชิต บัณ ทา

๑๔๒

มืออิวาสนขันติ คือ ไม่โกรธในบุคคลผู้ควรโกรธ สรรเสริญ
พญาครุฑว่า ไม่ทำความชั่วเพราะอาหารเป็นเหตุ สรรเสริญ
ท้าวลักกะที่ละความยินดีในกามคุณอันเป็นทิพย์ และสรรเสริญ
พระเจ้ากुरुรัฐที่ไม่มีความกังวล โดยสรุปให้ฟังว่า ทุกๆ ท่านเป็น
ผู้มีศีลเสมอกัน นำนุโมทนาโดยแท้ เพราะคุณธรรม ๔ ประการ
นี้ ตั้งมั่นอยู่ในนรชนใด ก็เป็นประดุจกำเกวียนที่รวมกันอยู่ที่
ดุมเกวียน นรชนนั้นแหละเป็นผู้สงบในโลก

เราจะเห็นว่า การเข้าไปสนทนาพบปะกับนักปราชญ์
บัณฑิต ยามเรามีปัญหาที่ข้องอยู่ในใจ ก็ย่อมได้รับการแก้ไข
ให้กระจ่างแจ้งขึ้นมา การแสวงหาบัณฑิตเป็นกัลยาณมิตร
จึงจำเป็นสำหรับชีวิตของเรา ที่จะทำให้ชีวิตรุ่งโรจน์

ฉะนั้น ให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เข้าหาผู้ที่เป็นบัณฑิต
ผู้เป็นกัลยาณมิตร คอยแนะนำเส้นทางบุญ ชี้ทางสวรรค์นิพพาน
ให้เรา ไม่ว่าจะเป็นคุณพ่อคุณแม่ ครูบาอาจารย์หรือเพื่อนที่ดี
ของเรา ชีวิตจะได้พบแต่ความเจริญรุ่งเรือง

แม้ตัวของเราเองก็ควรฝึกฝนอบรมตนให้เป็นนักปราชญ์
บัณฑิต ที่สามารถเป็นกัลยาณมิตรให้กับตนและคนอื่นได้ด้วย
เพราะโลกนี้ยังขาดแคลนบัณฑิตที่แท้จริง ขาดแคลนกัลยาณมิตร
ผู้คอยชี้เส้นทางสีขาว ให้เขาได้เดินทางในสังสารวัฏได้อย่าง

ค บ บัณ ฑิต พิชิต บัณ ฑา

๑๔๓

ปลอดภัย โดยเฉพาะบัณฑิตที่แท้จริง ซึ่งสถิตอยู่ภายในตัวของเรา
คือ พระธรรมกายภายใน พระธรรมกายนี้แหละที่เป็นบัณฑิต
เป็นที่พึ่งของพวกเราทั้งหลาย

ดังนั้น อย่าได้ขาดการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง เพื่อดำเนินจิต
เข้าไปพบกับบัณฑิตภายใน ต้องตั้งใจมั่นให้เข้าไปถึงบัณฑิต
ภายในให้ได้ ภายนอกเราก็คบหาสมาคมกับนักปราชญ์บัณฑิต ผู้
จะทำให้เราประสบความสำเร็จรุ่งเรืองในชีวิต ภายในเราก็หมั่น
ทำใจให้หยุดนิ่ง เพื่อเข้าไปถึงบัณฑิตที่แท้จริง ซึ่งซ่อนอยู่ใน
กลางกายของเราเอง ดังนั้นให้หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งให้ได้
ทุกๆ วัน จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

